

Catechesis ad illuminandos 2 (recensio e cod. Paris. 409)

1 Δεῖνον ἡ ἁμαρτία καὶ νόσος χαλεπωτάτη ψυχῆς ... αὐτῆς τὰ νεῦρα, πυρὸς δὲ .. αὐτεξ. βλάστημα προαιρέσεως, καὶ ὅτι γε (υτ priore ἔκδοσις) .. ομ. σαφῶς ... ὁ καρπὸς κακὸς, ἐκ προαιρέσεως γὰρ τὸ κακὸν, ὁ φυτουργὸς ἀναίτιος. Λοιπὸν ἡ ἀμπ.. ἔκαρποφόρησεν ἐκ προαιρέσεως .. ἄνθρωπον ἐπ' εὐθείᾳ .. ἐπὶ ἔργοις ἀγαθοῖς, ὡς φησιν ὁ ἀπόστολος. Ὡς κτίστης ἀγαθὸς .. τὸ δὲ καλῶς κτισθὲν .. ἐθεράπευον ἀεὶ τῷ κατέχοντι· ὑπόθου γὰρ μοι .. ἕως ὅτου .. ἀπέθετο τὸν ἄνθρακα καὶ συναπέθετο τὸ φλέγον ... οὕτως καὶ ἡ ἁμαρτία τ. ν. τ. ψ. ὑποτέμνουσα .. καὶ ἐπικαλύπτει .. 2 Ἄλλ' ἐρεῖ τάχα ... τί ποτε ἄρα ἐστὶν .. κακὸν αὐτοπροαιρέτως αὐξάνον .. ἐστὶν ἐν σοὶ .. τῆς κρίσεως, ὧ ἄνθρωπε .. οὐ φθόνος .. 3 Οὐ μόνον .. καὶ οὐ βλέπει σε .. ἐκδεσμεύει .. εἰς βόρβορον σε φέρει κακῶν .. ἀλλὰ λέγεις .. ρίζα μία .. πρὶν ἀνθέη, ἄνελε τὸ κακὸν, μὴ πελύκης? .. ἀρχόμενος ἀλγεῖν τὸν ὀφθαλμὸν, ἰατροῦ εὐκαίρως, ἵνα μὴ τυφλωθῆς καὶ τότε ἐπιζητήσης τὸν ἰατρὸν. 4 Ἀρχηγὸς ἁμαρτίας ὁ δ. γεννήτωρ .. Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς εἶρηκε .. κατασκευασθεὶς ἐξ οἰκείας προαιρέσεως .. λαβῶν καὶ τὴν .. ἀρχ. γὰρ ὦν .. ὁ γὰρ σατανᾶς ἀντικείμενος λέγεται .. ταῦτα διηγήματα, ἀλλ' ἄπερ ἐμάθομεν .. λαβῶν θρηῖνον .. ἡμέραις σου, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐκτίσθης, ἄχρῖς .. ἐν σοί. Πάνυ καλῶς τὸ εὐρέθη ἐν σοί, τὸ γὰρ κακὸν οὐκ ἔξωθεν (cf. priorem textum) .. ἀλλ' αὐτὸς ἐγέννησε τὸ κακόν· διὰ γὰρ τοῦτο εἶρηται· Ὑψώθη ἡ καρδία σου ἐπὶ τῷ κάλλει σου, καὶ .. σε. Καὶ τοῦτο συμφώνως ὁ Κύριος .. οὗτος ἐμβάλλει .. πειθομένοις αὐτῷ .. πᾶν εἶδος κακίας .. 5 Τί οὖν; ἀπολώλαμεν .. ἡ ἁμαρτία δεινὴ .. οὐκ ἔστιν ὀρθοποδῆσαι; ἵνα οὖν συντόμως εἴπωμεν· ἀπεθάνομεν, καὶ οὐκ ε. α...λάζαρον τετρ. στήσας, ἄνθρωπε, τὸν ὀδωδότα, οὐκ εὐκοπώτερόν σε τὸν ζῶντα δύναται ἀναστῆσαι (fere ut I.) .. ἐκχέσας, οὐ δύναται σε ῥύσασθαι .. μὴ ρίψωμεν ἑαυτοὺς εἰς ἀνέλπιστον κατάστασιν (cf.).. Καὶ γὰρ δεινὸν ἐστὶν τὸ μὴ πιστεύειν τῇ μετανοίᾳ, μετανοία γὰρ ὁ μὴ πρ. τ. σ. ἀφειδῶς προστίθησι τὰ κακά .. Καὶ γὰρ ληστής ὁ μὴ κόλασιν προσδοκῶν, τὴν ἀπόνοιαν αὖξει .. μετεβλήθη .. διδ. οὐ καρποφορήσομεν .. 6 Φιλάνθρωπος οὐκ ὀλίγον· μὴ εἴπης ... πολλά μοι δεινὰ .. ἄρα συγχωρήσει; ἄρα παρέξει τὴν ἀμνησίαν; .. ἁμαρτήματα τὴν ἰατρικὴν ἐμπειρίαν τοῦ δεσπότου· ταῦτα εἰδῶς, ὧ ἄνθρωπε, ἐπίδος σεαυτὸν μετὰ πίστεως, λέγε .. κατ' ἐμοῦ τὴν ἀνομίαν μ. τ. κ. καὶ γενήσεται καὶ ἐπὶ σοὶ παραπλήσιον τὸ ἐξῆς εἰρημένον (cod.. ῶ ε . εἰρημένῳ) καὶ ἀφῆκας. 7 A voce φιλανθρωπίαν semel scripta, ad eam- dem iterum positam fit transitus, omissis 5 ver- sibus, caetera editis auctiora ad primam Παρήκουσεν Ἀδὰμ ὁ πρῶτος ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ· ἀλλ' οὐκ ἠδύνατο εὐθέως ἐπαγαγεῖν αὐτῷ τὸν θάνατον; ἤκουσε γὰρ μὴ φαγεῖν· τὸ δὲ μὴ φαγεῖν νηστείας ἐστὶ καὶ ἐγκρατείας ὑπόθεσις. Ἄλλ' ὅρα τι ποιεῖ ὁ φιλάνθρωπος· ἐκβάλλει μὲν αὐτὸν τοῦ παραδείσου (τῆς γὰρ διατριβῆς ἐκείνης ἀνάξιος ἦν διὰ τὴν ἁμαρτίαν) κατοικίζει δὲ κατεναντίον τοῦ παραδείσου, ἵνα βλέπων ὅθεν ἐξέπεσεν καὶ ἐκ ποίας τρυφῆς καὶ ἐξ οἴων εἰς οἷα κατηνέχθη, λοιπὸν ἐκμετανοίας σωθῆ, καὶ λυθρωθῆ (sic) τῆς πικρᾶς γεύσεως. Κάϊν ὁ πρωτότοκος ἄνθρωπος γέγονεν ἀδελφοκτόνος, εὐρετῆς κακῶν, ἀρχηγὸς τοῦ φόνου, φθονερός, πάσης κακίας δημιουργὸς, καὶ αὐτὸς γὰρ αἴτιος τῆς κακίας ἐγένετο. Τοῦ ἀγαθοῦ γὰρ ἐφθόνησε, καὶ ἀνείλε τὸν ἀδελφὸν, καὶ ἀνελὼν καταδικάζεται. Ἐφη γὰρ ὁ Θεὸς πρὸς αὐτόν· Ἔση στένων καὶ τρέμων ε. τ. γ. Μέγα τὸ ἀμάρτημα, μικρὰ δὲ ἡ καταδίκη. 8 Φιλανθρωπία μὲν οὖν ἀληθῶς καὶ αὕτη Θεοῦ (rursus respicit priorem scripturam), ἀλλ' ἔτι μικρὰ ταῦτα πρὸς τὰ μέλλοντα ρηθῆσονται. Ἀναλόγισαι γὰρ μοι ... καὶ παρανομία πολλή· τότε τῆς γῆς κατεχύθη, καὶ διὰ ταύτην κατακλυσμὸς ἔμελλεν ἐπερχεσθαι· καὶ τῷ φ' μὲν ἔτει τὴν ἀπειλὴν ἐφέρει ὁ Θεός, τῷ δὲ χ' ἐπάγει .. παρατεινόμενον. Ἄρα γὰρ ὅπερ ε. τ. μετὰ τὴν ἑκατονταετίαν, καὶ παραχρῆμα .. καιρὸν μετανοίας διδοὺς .. οἱ τότε ἄνθρωποι .. φιλανθρωπίας, εἰ ἐνήστευσαν, οὐκ ἂν τοιαῦτα ἔπαθον. 9 Ἴσως καὶ εἰς

γυναιξιν (vide I. locum) ἐρεῖ τις· ἐπόρνευσα καὶ ἐμοίχευσα, καὶ ἐμόλυνα τὸ σῶμα παντοίαις ἀκολασίαις, ἄχρηστος γέγονα ... εἰς Ῥαὰβ τὴν πόρνην, καὶ οὐ πόρνην τὴν προαίρεσιν, καὶ θάρσησον καὶ σὺ εἰς τὴν ἑαυτῆς σωτηρίαν. Εἰ γὰρ ἡ φανερώς καὶ δημοσίως πορνεύσασα, πρὸ τῆς χάριτος διὰ μετάνοιαν σώζεται, ἄρα ἡ ἄπαξ ποτὲ πορνεύσασα, μετὰ τὴν χάριν, διὰ μετάνοιας καὶ νηστείας οὐ σώζεται; Πῶς γὰρ ἐσώθη ἡ Ῥαὰβ, ἄκουσον· ἐπίστευσεν .. γυναικῶν ὁμοίως ἢ διὰ μετάνοιαν προξενουμένη. 10 Κὰν ὀλόκληρος δὲ .. αὐτοὺς οὐκ ἠρνήσατο .. πάλιν συνήθως ... σωτήρ ἡμῶν ἐγένετο .. Εἶτα Μωϋσῆς ὑπὲρ ἀρχιερέως αἰτῶν δυσωπεῖ τὸν θεὸν, καὶ υἱὸς .. σὲ δὲ ἐξελθόντα ἐκ τῆς ἀτόπου ὁδοῦ κεκώλυκεν ἐλθεῖν εἰς σωτηρίαν; μετανόησον, ἀδελφε, καὶ αὐτὸς .. κατ' ἀξίαν ἐξειπεῖν αὐτοῦ τὴν φιλ.. τῶν ἀνθρώπων ὁμοῦ .. τῆς τούτου φιλ.. ἡμῶν εἴπωμεν. 11 Ἐλθὲ καὶ ἐπὶ τὸν Δαυὶδ· ἴδε τὸν μακάριον πῶς νηστείας καὶ ψαλμωδίας ἑαυτὸν καθώπλισεν, λάβε .. οὐ συναπέθανε τῇ ἀμαρτίᾳ· τοῦτο γὰρ ἐστὶν τὸ περισπούδαστον, τὸ μὴ συναποθνήσκειν τῇ ἀμαρτίᾳ. Ἦλθεν .. ἰατρὸς τοῦ τραύματος .. ὅτι ἡμαρτες .. ἀλλ' οὐ Δαυὶδ ὁ βασιλεὺς, ὁ πορφύραν περιβεβλημένος· ἐνενόει γὰρ τὸν ἀγγελικὸν τοῦ Κυρίου στρατὸν, καὶ τὸν ἀόρατον ὡς ὄρων· ἐλθόντι προφήτῃ, μᾶλλον δὲ δι' ἐκείνου .. ἐξομ. ἀληθινήν ... ἤδη ἦν ἐλεγχθεὶς ὑπὸ τινος, μὴ γ. ἡδ. πολλοὶ τὸ πρᾶγμα, ὀξέως γὰρ ἐπράχθη. Ὁ πρ. εὐθὺς παρῆν, ἔλεγχος κακεῖνος ... ἰατροῦ τῆς ἀπειλῆς. Ναθαν γὰρ ὁ ἐλέγξας αὐτὸν, εὐθέως ἐπήγαγε· Καὶ Κύριος, φησὶ, ἀφείλετο ἀμάρτημά σου .. ἐχθρούς σου· πολλοὺς μὲν γὰρ εἶχες τ. ε. διὰ τὴν δικαιοσύνην, ἀλλ' ἐφρούρει σε ἡ σωφροσύνη· προδοὺς δὲ τὸ μέγιστον ὄπλον, ἐτοιμοὺς ἐστῶτας ἔχεις κατὰ σοῦ τοὺς ἐχθροὺς ἐπαναστάντας· ὁ μὲν οὖν προφήτης οὕτως αὐτὸν παρεμυθεῖτο [cf. I. loc.]. 12 Ὁ δὲ μακάριος Δαυὶδ εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἤκουσεν ὅτι παρεβίβασε .. οὐκ ἐπὶ σποδοῦ μόνον ἐκάθητο, ἀλλὰ καὶ σποδὸν εἶχε τὴν βρῶσιν, καθὼς .. τοὺς ἐπιθυμητὰς ὀφθαλμούς· λούσω γὰρ, φησὶ, καθ' ἑκάστην νύκτα τὴν κλίνην μου, ἐν δάκρυσί μου τὴν στρωμνὴν μου [βρέξω]. Ἀρχόντων παρακαλούντων. .. Εἰ οὖν ὁ βασιλεὺς οὕτως ἐξομολογεῖτο .. μονονουχὶ τὴν βοήθειαν τοῦ ἀναβησομένου εἰς οὐρανοὺς ἐκεῖθεν [καὶ] λυτρωτὴν ἐπικαλούμενος, καὶ κατάρ. πικρῶς .. αὐτὸν ἤδει γὰρ ὅτι τῷ ἀφιέντι ἀφεθήσεται. 13 Ὁρᾶς ὅτι καλὸν .. ὅτι τοῖς μετανοοῦσίν ἐστι .. εὐσεβείας, πάσης κολάσεως ἄξιος, ὑπεύθυνος τῆς ἀμαρτίας, ἀλλοτρίων ἔργων ἐπιθυμητῆς, ἀλλοτρίων κτημάτων ἑαυτὸν ὑπόδικον ποιησάμενος, ἀλλ' ὅτε ... διὰ τῆς Ἰεζαβὴλ ἀπέκτεινε ... ἱμάτια αὐτοῦ, κόνει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ κατεπάσατο, περιετείχισεν αὐτὸν τῇ καθαρωτάτῃ νηστείᾳ καὶ τί φ. ὁ φ. Θεὸς πρὸς τὸν Ἡλίαν; .. ἀλλὰ τῷ παρόντι τῆς μετάνοιας καιρῷ κατ' ἄλληλον τὴν συγχώρησιν δωρούμενος. Δίκαιον γὰρ ἐστὶ τὸ πρὸς ε. τ. γ. προσφόρως ἀποκρίνασθαι. 14 Ἱεροβοὰμ ὁ δοῦλος καὶ ἀποστάτης ε. ε. τ. θ. θύων τοῖς εἰδώλοις ἐπὶ βωμοῦ, καὶ κρίσει Θεοῦ ξηρὰ .. τὸν ἐλέγχοντα πρ. ἀλλ' αὐτῇ ... ἰάσατο αὐτὸν ὁ Θεὸς διὰ τοῦ προφήτου ... τῶν ἀμαρτιῶν ἰασάμενος ἐλευθερῶσαι ... πρίσας, καὶ ἐν παντοίαις εἰδωλολατρείαις μίανθεις, καὶ πλήσας αἱμάτων ἀθῶων τὴν Ἱερουσαλήμ .. Κύριος τῆς δεήσεως καὶ τῆς προσευχῆς αὐτοῦ, καὶ .. εἰ ὁ τὸν. πρ. πρ. καὶ ἀποκτείνας .. σὺ ὁ μηδὲν τοιοῦτον ἐργασάμενος, ἐὰν μετανόησης, οὐ σώζῃ; βλέπε μὴ τῇ δυνάμει τῆς μετάνοιας μάτην ἀπιστήσης. 15 Βούλει γινῶναι πόσον ἰσχύει ἡ μετάνοια; θέλεις μαθεῖν τὸ .. ἐτρέψατο· μέγα μὲν γὰρ ἀληθῶς καὶ τοῦτο· ἀλλ' ἔτι μικρὸν πρὸς τὸ μέλλον ῥηθήσεται .. ἀπόφασιν θεῖαν ἐξενεχθεῖσαν κατ' αὐτοῦ τοῦ βασιλέως Ἐζεχίου, ἔλυσε ... αὐτῷ καὶ μέλλοντι τελευτᾶν .. ποία σωτηρίας ἐλπίς; ἀκούσαντος γὰρ τὸ τοῦ θανάτου μυστήριον [sic codex, plane solus hic], διελύθη αὐτοῦ τὰ μέλη τοῦ σώματος, ἐκόπησαν τὰ νεῦρα, ἐξέλιπεν ἡ ἰσχύς διὰ τὸν τοῦ προφήτου πρὸς αὐτὸν λόγον· καὶ γὰρ ὡς ἐκ Θεοῦ ἐδέξατο τὴν ἀπόφασιν, ἀλλ' οὐκ ἀπέστη ... καὶ ἀνατείνας τ. δ. ἀπὸ τῆς κλίνης πρὸς τ. ο. δάκρυσι μετάνοιας τὴν κλίνην κατέβρεξεν (οὐ γὰρ ἐμποδίζει παχύτης τῶν τοίχων προσευχὰς μετ' εὐλαβείας ἀναπεμπομένης, ζυμ ἐδιτιονε 1).

Κύριε .. μου, ὅτι σπέρμα Ἀβραάμ ἐγώ εἰμι ... κατὰ κίνησιν κ. π. α. ὡς τινες ματαιολογοῦσι, ζῶμεν· ἀλλ' αὐτὸς καὶ τοῦ ζῆν καὶ ἕως ὅτε δεῖ ζῆν, ὡς βούλει νομοθέτης, τυγχάνεις· καὶ ᾧ τὸ ζῆν ἀνέλπιστον, διὰ τὴν προφητικὴν ἀπόφασιν ἀκούσας, τούτῳ ... ἥλιος ἀνεπόδισε ... πρόσευξαι τῷ τὰ κρύφια καθορῶντι, ἵνα σ. π. τὰς ἐτοιμασμένας τοῦ αἰωνίου πυρὸς μάστιγας. 16 Καὶ ἐκεῖ ἔλεγον τὴν μακαρίαν ᾠδὴν ὅτι .. ἡ νηστεία καὶ ἡ μετάνοια .. δαψιλές, ἐκείνους ὁ Θεὸς δικαίως ἐρρύσατο· διὰ γὰρ τὸ μὴ θελήσαι εἰδωλολατρήσαι, ἔδωκεν ὁ Θεὸς τὴν δύναμιν, ἐπειδὴ τοῦτο αὐτῷ παρέστη· ἔλθωμεν δὲ καὶ ἐφ' ε. τ. μ. 17 Ἔχων· ὡς ὄφρις γὰρ ὠρμησε κατὰ τῆς Ἱερουσαλήμ οὐκ ... φῶς, οὐκ ἤκουσας .. ἠχμαλώτισεν ... τέκνα ἐσφαγμένα .. Χερουβὶμ συνέτριψε .. οὐρανία· ἄπαγε μὴ τοῦτο ὑπολαμβάνεις, ἄνθρωπε, ἀλλὰ τὰ γλυκύτατα (λεγε γλυπτὰ) ἐν τῷ ναῷ ... ἀπήνεγκε, πάντα τὰ προσφερόμενα περιεῖλεν· τὸν ναὸν ἐκ θεμελίων ἐνέπρησεν, πάντα ἠφάνισεν ὁ ἄθλιος ... σκευὴ ἄραι, ἔνδον τοῦ ναοῦ εἰδώλων θέσθαι, ἐπὶ τῷ κατασφάξαι τὸν λαὸν Κυρίου, καὶ φόνους ἀναιτίους ποιῆσαι· βαβαὶ τῆς τοιαύτης συγχωρήσεως, ἄρ' οὖν οὐκ ἦν μ. θ. ἀ. ὁ ἄθεος βάρβαρος; 18 Εἶδες .. κακῶν τῆς ἄθεον αὐτὸν ψυχῆς ... ἀπεθριώθη καὶ ἐν ἐρήμῳ διέτριβεν, ἐμαστιγώθη, ἵνα σωθῆ ἴσχεν ... ἐπειδὴ προιδὼν κατασβεσθὲν ἀπὸ τῆς δρόσου τὸ πῦρ, οὐκ ἐπίστευσεν. Καὶ τί γίνεται μετὰ ταῦτα; ἄκουσον αὐτοῦ λέγοντος· ἐγώ ... ὅτε τοίνυν [caetera ut in priore textu n. 18, 19, p. 31 D] τιμωρίαν μόνον ἐὰν μετανοήσας μὴ ἐπιστρέφης πάλιν .. 19 Μηδεὶς οὖν ἀδελφοὶ ἀπελπίση τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας [inde codex noster solus in plane nova luxu-riose vagatur] Σαμψὼν ἐκεῖνος ὁ ἰσχυρὸς ἐν πολέμοις, ὃς καὶ πρὸ γενέσεως ἐπήγγελλτο, ὡς ὁ ἄγγελος διετάξατο τῇ μητρὶ αὐτοῦ, [ἀπὸ πάντος] ὃ ἐξ ἀμπέλου ἐμπορευέται καὶ σίκερα οὐ μὴ πιεῖ (τὸ μὴ πιεῖν, νηστείας ἦν καὶ ἐγκρατείας ὑπόθεσις). Καὶ ἕως μὲν ἦν τετειχισμένος τῇ νηστεία καὶ τῇ πρόσευχῇ καὶ τῇ μετάνοιᾳ, κατὰ χιλίους ἔπιπτον οἱ ἀλλόφυλοι, πύλαι πόλεων ἀνεσπῶντο, λέοντες τῇ ἰσχύϊ τοῦ δικαίου κατέπιπτον. Ὅτε δὲ μέθη ἑαυτὸν κατεβάπτισεν, ἀνάλωτος τοῖς ἀλλοφύλοις καὶ παίγνιον ἐγένετο. Νηστεύσωμεν οὖν, ἀδελφοὶ, ἵνα πρὸς τὸν παράδεισον ἐπανέλθωμεν, ὅθεν ἐκπεπτώκαμεν. Εἰ ἐνήστευσεν [cod. εἰσενήστευσεν] Ἀδὰμ, καὶ τὴν ἐντολὴν ἐφύλαξεν, οὐκ ἂν ἡμεῖς πεπτώκαμεν εἰς τὰ πάθη τῆς ἀτιμίας· οὐκ ἂν τὴν γῆν ἐργάζεσθαι κατεδικάσθημεν· οὐκ ἂν ἡ τῶν τριβόλων ἀνατολὴ ἐπεφύη καὶ ἡ ἐν λυπαῖς ἐνεσημάνθη κατάκρισις· τοιαῦτα γὰρ τὰ τῆς ἀμαρτίας ὀψώνια. Ἀλλ' ἡμεῖς, ἀγαπητοὶ, πάντοτε καὶ ἀεὶ ἐξωμολογήμεθα, κατὰ τὸν προφήτην Δαυὶδ, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ [inde vulgata recurrunt, sed libero pede]. Πέτρος ὁ προστάτης καὶ κορυφαῖος τῶν ἀποστόλων παρὰ παιδίσκης ἠλέγχθη, καὶ ἠρνήσατο τὸν Κύριον τρίς, ἀλλὰ μεταμεληθεὶς ἔκλαυσε πικρῶς· τὸ δὲ κλαῦσαι πικρῶς, τὴν ἐγκάρδιον μετάνοιαν παρίστησι, καὶ διὰ τοῦτο οὐ μόνον ἔλαβεν ἄφεσιν ἐπὶ τῇ ἀρνήσει, ἀλλὰ γὰρ καὶ τὸ ἀποστολικὸν ἀξίωμα ἔσχεν ἀναφαίρετον. 20 Ἔχοντες οὖν ἀδελφοὶ πολλοὺς τύπους τῶν ἀμαρτησάντων καὶ σωθέντων, προθύμως καὶ αὐτοὶ ἐξομολογεῖσθε [caetera iterum recidunt in prius homiliae exemplar, eodemque modo usque in finem num. 20 pergunt].